

Отже, у професійній підготовці студентів педагогічне спілкування відбувається через застосування інтерактивних технологій навчання, також, ґрунтуватися на міждисциплінарному узагальненні філософських надбань і психолого-педагогічних умінь і навичок спілкування, які на практиці дають змогу розкрити сутність комплексної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до процесу спілкування.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: вид. центр “Академія” – 2001. – 576 с.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. – К.:ВЦ “Академія”, 2006. – 256 с. (Альмаматер).
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.:Либідь 1997. – 376 с.
4. Каган М.С. Мир общения: Проблема межсубъектных отношений. – М.: Политиздат, 1988. – 315 с.
5. Комар О.А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти. Монографія. – Умань: РВЦ “Софія”, 2008. – 332с.
6. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб./ О.М.Пехота, В.Д. Будак та ін.; За ред. І.Я.Зязюна, О.М.Пехоти. – К.: Вид. А.С.К.,2003. – 240с.
7. Побірченко Н.С. Інноваційні підходи до підготовки майбутніх учителів у контексті реформування системи вищої педагогічної освіти // Рідна школа. – 2003. – №3. – с.3-5.
8. Яковлев И.П. Ключи к общению. Основы теории коммуникаций. – СПб., “Авалон”, “Азбука-классика”, 2006. – 240с.

Аннотация. В статье автор рассмотрел основы коммуникативности педагога. Раскрыл проблему недостаточной подготовки учителей начальных классов относительно профессионально-педагогической коммуникации.

Ключевые слова: принципы коммуникативности, будущие педагоги, подготовка учителя начальных классов, профессионально педагогическая коммуникация.

Annotation. In the article an author considered basic principles of communicativeness of future teacher. Exposed the problem of insufficient preparation of teachers of initial classes in relation to professionally pedagogical communication.

Keywords: principles of communicativeness, future teachers, preparation of teacher of initial classes, professionally pedagogical communication.

УДК 378.147

Яворський А.А.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА НА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИКАХ

Анотація. В статті розглядається модель формування професійної самоорганізації майбутнього викладача на педагогічних практиках.

Ключові слова: педагогічна практика, самоорганізації майбутнього викладача.

В умовах перебудови вищої школи значно зростають вимоги до поліпшення якості підготовки педагога. У зв'язку з цим важливе значення має новий підхід до організації і змісту педагогічної практики, сприяючої формуванню професійних якостей майбутнього педагога.

У всі часи як вчених, так і практичних працівників вищої педагогічної школи хвилювала проблема організації педагогічної практики. Щоб сьогодні говорити про педагогічну практику нам необхідно знати, які концепції педагогічної практики існували раніше.

Перші спроби побудови моделі педагогічної діяльності були зроблені Н.В.Кузьміною на початку сімдесятих років. Розглядаючи психолого-педагогічну структуру діяльності педагогів як віддзеркалення діяльності педагогічних систем, вона виділила п'ять структурних компонентів, що характеризують факт наявності педагогічної системи: цілі (виховні і освітні), навчальна інформація, засоби педагогічної комунікації студентів і педагога. Зв'язки структурних компонентів в динаміці, по концепції Н.В.Кузьміної, характеризують функціональні компоненти: гностичний, проєктувальний, конструктивний, організаційний.

Поширена концепція породила ряд зустрічних ідей. Наприклад, А.І.Щербаков, розглядаючи даний процес як “складну за своїм змістом працю, що вимагає від людини високої ідейності, чітко вираженої професійної спрямованості, міцних знань і стійких інтересів, знань законів дитинства, теорії і практики навчання і виховання”, пропонує свій варіант моделі педагогічної діяльності, підрозділяючи функції на загальнотрудові і педагогічні: інформаційні, мобілізаційні, розвиваючі і орієнтаційні.

Мета педагогічної практики, організовуваної кафедрами теорії та історії педагогіки і психології через семінарсько-практичні заняття з психолого-педагогічних дисциплін, усвідомлюється студентами I, II і III курсів дуже слабо: усвідомлюються окремі і проміжні цілі, але не її кінцеві елементи. Вони ще не можуть осмислити віддалену перспективу педагогічної діяльності. Вона направлена на пристосування до особливостей навколишнього шкільного життя.

Причиною тому є мала кількість годин, що відводиться на проведення семінарсько-практичних занять з психолого-педагогічних дисциплін як на першому, так і на другому році навчання. Хоча ряд викладачів відзначають, що підготовленість до діяльності поліпшується на другому курсі навчання за рахунок прослуховування курсів, зокрема “Педагогічна практика і професійна самоорганізація студентів (майбутніх викладачів)” і ряду курсів по вибору. Зміст діяльності студента визначається знову семінарсько-практичними заняттями з психолого-педагогічних дисциплін, які розробляють кафедри. Від якості семінарсько-практичних занять, що проводяться, залежить процес надбання студентами практичних умінь і навичок проведення окремих навчально-виховних заходів; у них складаються деякі уявлення про зміст діяльності педагога.

На першому рівні підготовки студенти частково використовують деякі методи виховання, переважно вербальні (методи переконання). **Форми діяльності.** Разом з індивідуальною формою діяльності студенти використовують і групові. **Результати діяльності.** На основі педагогічних дій, виконуваних на даному рівні навчання, формуються окремі елементи умінь і навичок. **Склад системи. На другому рівні** педагогічної практики студенти залучаються до виховної діяльності з школярами, але всіма її компонентами ще не володіють.

Компонент гностики виявляється в цілеспрямованому нагляді за діяльністю учнів і вчителів. З’являються елементи уміння індивідуального вивчення школярів. *Проектувальний компонент* виявляється в умінні планувати виховну роботу класу по одному якому-небудь розділу діяльності класного керівника. *Конструктивний компонент* полягає у визначенні і проведенні деяких нескладних видів виховної дії. *Комунікативний компонент* виражений в умінні регламентувати відносини з активом класу, встановленні контактів. *Організаторський компонент*, який виявляється в умінні студента організувати і проводити окремі види діяльності учнів. Отже, на другому – адаптивному рівні, педагогічна діяльність студентів в процесі безперервної педагогічної практики набуває деякі, хоча ще і слабо виражені, риси системи. Основні системні зв’язки встановлюються через постановку мети діяльності, підготовленість до неї в теоретичному і практичному плані.

Мета безперервної педагогічної практики усвідомлюється студентами як проміжна в професійній підготовці педагога в університеті. Організаторами практики вона ставиться в плані середньої перспективи. Педагогічна діяльність студентів має певну послідовність в досягненні результатів.

На даному рівні студенти продовжують прослуховувати курс “Педагогічна практика і професійна самоорганізація студентів (майбутніх викладачів)” і ряд курсів по вибору по психолого-педагогічних дисциплінах. Вивчення їх пов’язано з практикою через рішення педагогічних задач і виконання науково-дослідних завдань.

Зміст діяльності визначається планом роботи класного керівника, але у студентів вже є певне уявлення про нього, оскільки мета ними усвідомлюється. В процесі теоретичного навчання вони одержали конкретні рекомендації по організації діяльності школярів.

Даний рівень характеризується усвідомленим, досить повним використанням різних методів виховання. Студенти зазнають труднощі в реалізації методів, спонукаючих до діяльності.

Форми діяльності студентів на практиці. Вони використовують в основному групові форми виховної діяльності в поєднанні з індивідуальними. Різне розуміння значення тієї або іншої форми діяльності породжує різну за об’ємом і складністю виховну діяльність.

Основним результатом є сформованість деяких умінь проведення виховної роботи з школярами, оволодіння методикою проведення окремих виховних заходів.

На третьому рівні педагогічної діяльності студенти залучаються до виховної роботи, опановують основними її компонентами. Усвідомлення мети діяльності сприяє розвитку *конструктивного компоненту*. Студенти уміють ставити цілі власної діяльності, дитячого руху, існуючого в школі.

Компонент гностики виявляється в оволодінні умінням аналізувати діяльність дитячого руху (загони скаутизму, загони зелених і т.д.), у вживанні деяких методів педагогічного дослідження. *Проектувальний компонент* виражений в умінні комплексно планувати виховну діяльність дитячого руху, колективу. *Комунікативний компонент* характеризується встановленням педагогічно доцільних норм поведінки в дитячій організації, контактів з школярами, з вчителями. *Організаційний компонент* полягає в умінні комплексно організувати діяльність дитячих організацій.

Отже, на третьому рівні педагогічна діяльність придбаває риси системи, але тільки в її виховній функції.

Четвертий рівень – системно-моделюючий. Мета діяльності студента. У студентів формується цілісне розуміння виховної діяльності з школярами. Проте вони слабо володіють стратегією формування знань, умінь і навиків учнів по предмету в цілому. Організатори практики ставлять як проміжні, так і кінцеві цілі. Студенти усвідомлюють і розділяють цілі по роках навчання.

Підготовленість студентів до діяльності. Студенти завершують психолого-педагогічну підготовку вивченням курсу методики викладання спеціального предмету, заглиблюють знання, займаючись в спецсемінарах, спецкурсах і курсах по вибору.

У студентів є чітке уявлення про зміст педагогічної діяльності в межах програми педагогічної практики.

Студенти використовують різноманітні методи виховання, але утрудняють у використуванні методів навчання. Тут їм необхідна допомога методиста по предмету.

Студенти, використовуючи різні форми діяльності, віддають перевагу фронтальним.

Системний рівень діяльності забезпечується повнотою її структури і взаємодією компонентів у виховній роботі. Учбова робота на цьому рівні не носить системного характеру.

Склад системи. На даному рівні студенти добре орієнтуються в проблемах виховання, вони починають залучатися до навчальної діяльності.

Компонент гностики виражається у вивченні рівня розвитку колективу, умінні аналізувати виховну діяльність, її ефективність шляхом вживання різних методів науково-педагогічного дослідження. *Проектувальний компонент* полягає в умінні комплексно планувати виховну роботу класного колективу з урахуванням віку і інтересів школярів; навчальну роботу планують тільки по одному розділу. Тут система знаходиться у стадії становлення.

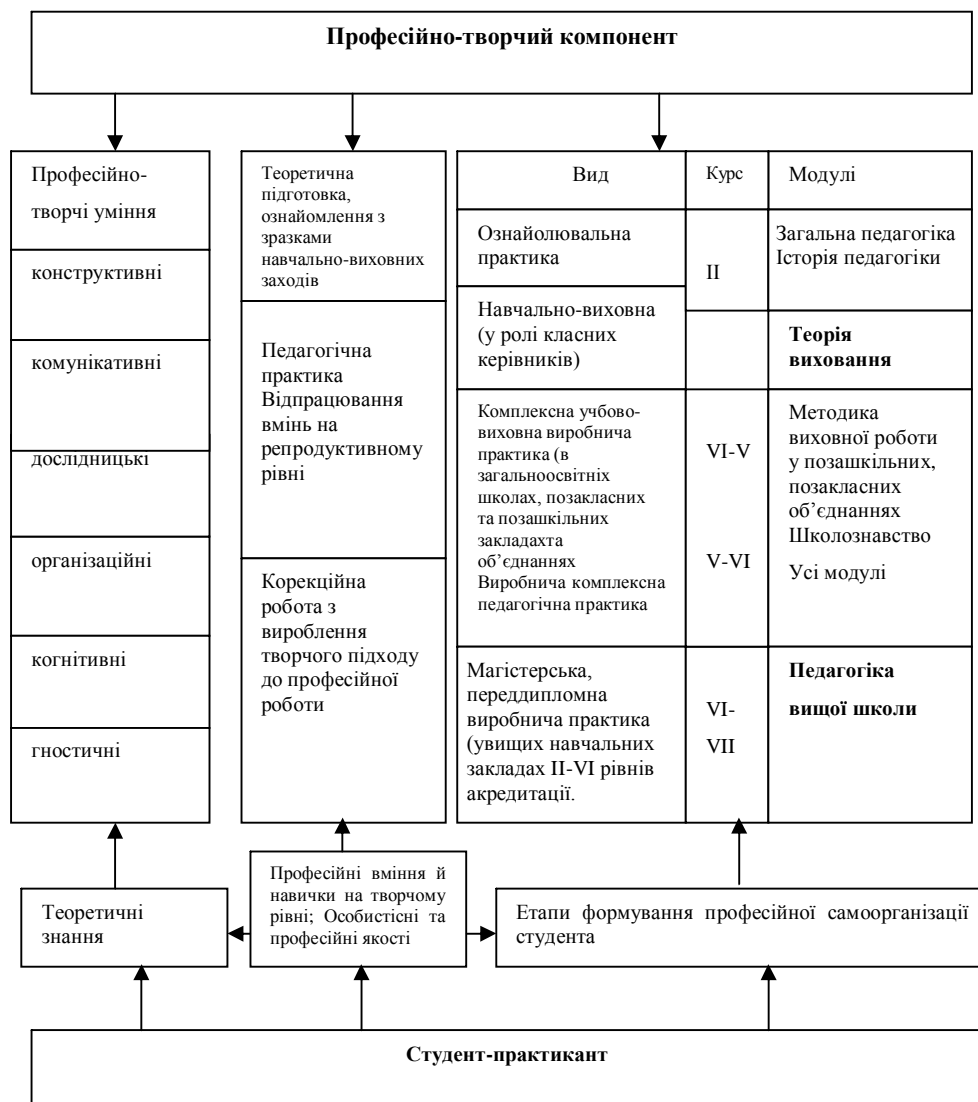
Усвідомлення студентами мети діяльності веде до *розвитку конструктивного компоненту*, який виявляється в умінні ставити конкретні задачі у виховній діяльності класного колективу, в проведенні і плануванні деяких видів навчальної роботи.

Комунікативна діяльність виявляється в умінні регламентувати відносини з класним колективом вчаться в ході виховної роботи, встановлювати контакт з учнями в процесі навчальної роботи. *Організаторська діяльність* виражається в умінні комплексно організувати виховну діяльність класного колективу вучнів і окремі види навчальної роботи на уроці.

Компонент гностики виявляється в умінні аналізувати виховну і учбову діяльність класного колективу, визначати рівень вихованості, застосовувати в своїй роботі різні методи науково-педагогічного дослідження. *Проектувальна діяльність* студента включає уміння комплексно планувати як систему виховної роботи, так і систему уроків. *Конструктивний компонент* виражається в умінні студента ставити задачі навчально-виховної роботи шкільного колективу, знаходити шляхи їх реалізації.

Комунікативна діяльність виявляється в умінні регламентувати відносини з колективом і з окремими школярами в процесі всієї навчально-виховної роботи. *Організаторський компонент* виявляється в умінні комплексно організовувати діяльність учнів і свою власну діяльність.

Значення пропонованої прогностичної моделі безперервної педагогічної практики полягає в тому, що вона дозволяє прослідити процес переходу студентів від початкового рівня педагогічної діяльності до завершального.

Рис. 1. Модель формування професійної самоорганізації майбутнього викладача на педагогічних практиках

Проте слід зазначити, що організація безперервної педагогічної практики припускає реалізацію загальнодидактичних принципів, на основі яких і створювалася наша модель. Найактуальнішими для нас з'явилися наступні: принцип спадкоємності, що лежить в основі кризного планування діяльності на весь період навчання в університеті з урахуванням рівня професійної підготовки; принцип послідовності, що визначає зміст практики, її цільові установки, форми роботи, що ускладнюються від курсу до курсу; принцип систематичності, реалізовуваний в змісті практики, який залежить від її цільових установок; принцип свідомості: організація такої роботи, коли студенти знають кінцеву мету, знають засоби для її досягнення, усвідомлюють задачі кожного конкретного етапу, несуть відповідальність за якість його виконання.

Безперервна педагогічна практика студентів, як видно з досвіду роботи, повинна бути системою у формуванні професійних умінь, тобто зумовлює єдність цілей на всіх етапах практики і в той же час розмежування задач практичної підготовки на кожному етапі, їх тісна взаємодія і поступове ускладнення. Практики по роках навчання повинні йти по лінії ускладнення цілей і задач, поставлених перед студентами, ускладнення змісту практики.

Як ми переконалися в ході багаторічної роботи по організації і проведенню педагогічної практики, зміст її на кожному рівні навчання визначається дисципліною психолого-педагогічного циклу, що вивчається, і базується на знаннях по спеціальних дисциплінах, одержаних до цього часу, забезпечується ними. Практика не тільки є системою вироблення педагогічних умінь, але ще одночасно є ланкою в цілісній структурі учбово-виховного процесу у вузі. Вона допомагає застосувати і поглибити знання по фундаментальних дисциплінах і робить засвоєння їх більш

свідомим. Ефективність практики, а зрештою – підготовки педагогів, багато в чому залежатиме від того, наскільки тісно вдається пов'язати психолого-педагогічну і спеціальну підготовку.

Психолого-педагогічні і методичні уміння і навички, формовані в ході практичних знань і лабораторних робіт по відповідних курсах, лежать в основі і допомагають скластися діяльним умінням, які виробляються в ході педагогічної практики.

Література

1. Кузьмінський А.І. Вступ до університетських студій : навчальний посібник [для студентів університетів]. – Черкаси, 2004.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. – Київ, 2005.
3. Кузьмина Т.А. Функции педагогической практики в системе профессиональной подготовки студентов к работе в школе. // Педагогическая практика в системе непрерывного образования при многоуровневой подготовке бакалавра и специалиста. – Липецк.: ЛГПИ, 1999. – С. 47-49.
4. Щербаков А. И. Психолого-педагогическая подготовка учителя-воспитателя и пути ее оптимизации в высшей школе//Проблемы совершенствования системы психолого-педагогической подготовки учителя. Л.,1980. – С. 76 – 83.
5. Яворський А.А. Педагогічні практики студентів вищих навчальних закладів непедагогічного спрямування : навчальний посібник. – Черкаси, 2007. – 236 с.

Аннотация. В статье рассматривается модель формирования профессиональной самоорганизации будущего преподавателя на педагогических практиках.

Ключевые слова: педагогическая практика, самоорганизации будущего преподавателя.

Annotation. In the article is examined the model of forming of professional самоорганизации of future teacher on pedagogical practices.

Keywords: pedagogical practice, самоорганизации of future teacher.

УДК 155.9.378

Ярошенко Т.І.

ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ТА ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА ІНТЕР'ЄРУ

Анотація. В статті розглядається аналіз загальних аспектів психологічного впливу кольору на професійну та творчу діяльність майбутнього дизайнера інтер'єру

Ключові слова: професійна та творча діяльність, психологія кольору, майбутній дизайнер.

Зростання сучасних вимог до підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру зумовлює необхідність розвитку їхніх творчих та професійних здібностей. Відтак, особливе значення у процесі фахової підготовки майбутнього дизайнера інтер'єру надається вивченню психологічного впливу кольору на особистість, що є важливим компонентом його подальшої професійної діяльності, оскільки така робота передбачає індивідуальний підхід до кожної окремої особистості.

Мета роботи полягає у науковому обґрунтуванні необхідності використання психології кольору в професійній діяльності майбутнього дизайнера інтер'єру. Робота виконана у відповідності до плану НДР Черкаського Національного університету імені Б.Хмельницького.

Проблемі використання кольору в інтер'єрі приміщення, що охоплює і науку і психологію і творчість, було приділено значну увагу в спеціальній літературі. Насамперед такими авторами як : Л. Ачкасова, М. Степанов, Л.Норман, І. Шевченко, М.Люшер та ін.. Зокрема, Л.Ф. Ачкасова акцентує увагу на психологічний аспект впливу кольору на людину та на темперамент характеру особи-стості у своїй науковій праці “Інтер'єр і дизайн вашого оселі”. М. Степанов також всебічно розкриває цю проблему в своїй праці “Колір в інтер'єрі”, а також Л. Норманом у виданні “Колір та стиль”.

Заслуговують на увагу наукові дослідження І.І.Шевченко в яких авторка визначає інтегральні характеристики діяльності людини у вимірі кольорових констант культури та колір як “інтерпретант” особистості. Апелюючи до фундаментальних досліджень професора функціональної Психології Макса Люшера, який довів, що сприйняття кольору формувалося у людини в процесі життєдіяльності впродовж довгого історичного періоду, відношення до кольору